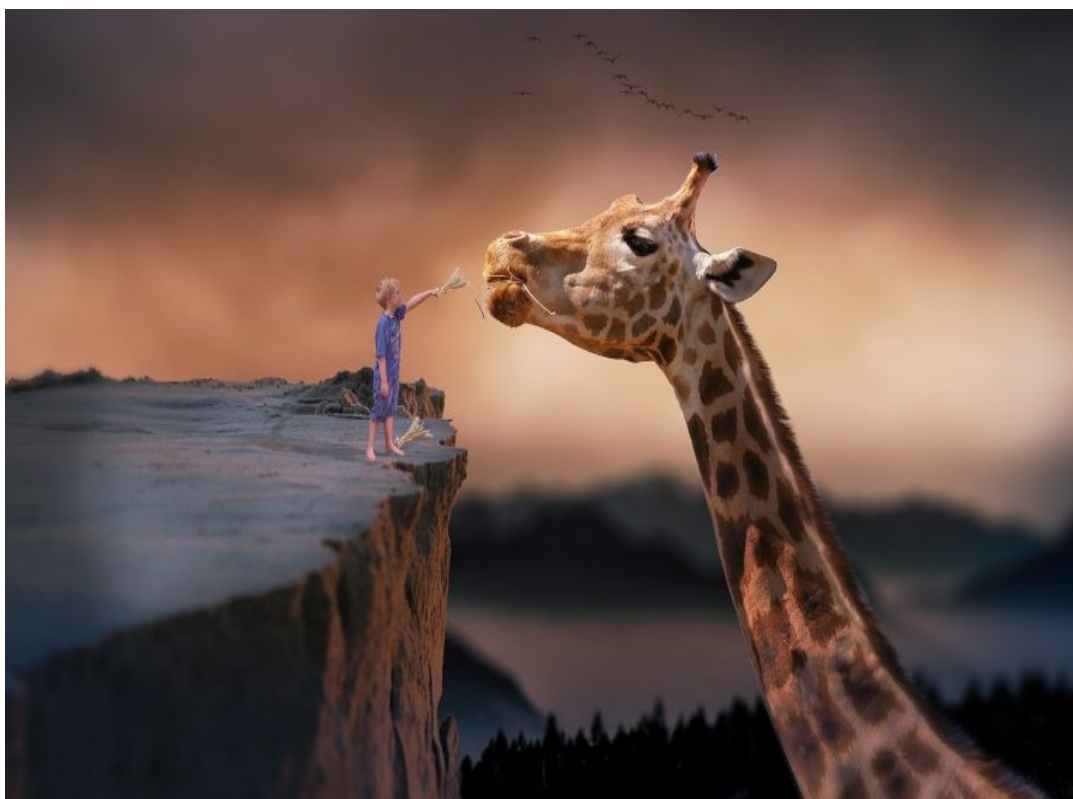

ВОДИЧ ЗА НАСТАВНИКЕ

за рад са ученицима

**Кораци ка доброј примени
електронских уређаја и ненасилној
комуникацији у онлајн окружењу**

САДРЖАЈ

ВОДИЧ ЗА НАСТАВНИКЕ.....	3
ОСНОВА И УВОД.....	4
Дефинисање појма насиље на интернету.....	4
О истраживању.....	4
Дигитално насиље може да се испољава на различите начине.....	5
Активности програма.....	6
Исходи програма за ученике и родитеље.....	6
Прва радионица: Друштвене мреже – могућности и ризици.....	8
Друга радионица: Мере заштите на друштвеним мрежама.....	10
Трећа радионица: Врсте насиља на интернету.....	14
Четврта радионица: Реаговање у случајевима дигиталног насиља.....	17
ЛИТЕРАТУРА.....	20

Педагошки завод Војводине

Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине -
националне заједнице

Пројекат „Безбедност на интернету – превенција и едукација“

Аутор: Татјана Сурдучки, педагошкиња

ВОДИЧ ЗА НАСТАВНИКЕ

Водич је намењен наставницима у њиховом раду са ученицима другог циклуса основне школе. Имајући у виду развојне карактеристике деце наведеног узраста, улога наставника у раду са децом подразумева више усмеравања и вођења током активности.

Планирано је да се садржаји приказани у овом водичу реализују у току четири наставна часа који се могу распоредити сходно могућностима и у складу са школским програмом и годишњим планом рада. Он се може остварити на часовима предметне наставе или одељењске заједнице.

ОСНОВА И УВОД

Дефинисање појма насиље на интернету

Под појмом насиље на интернету (дигитално насиље) у истраживању у оквиру пројекта „Безбедност на интернету – едукација и превениција“ подразумева се понашање појединца или групе приликом коришћења електронских уређаја (мобилног телефона, рачунара, камере, платформе за игру и слично), које се понавља и које има за циљ да некога уплаши, наљути, увреди или осрамоти. У наставку овог акционог плана и превентивног васпитно-образовног програма „Корази ка доброј примени електронских уређаја и ненасилној комуникацији у онлајн окружењу“ користиће се исти појам.

Едукативни материјал за ученике и родитеље креиран је тако да се упознају са појмом и врстама насиља на интернету, да их представи на такав начин да ће деца, млади и родитељи након реализованих радионица моћи да препознају насиље на интернету.

Дигитално насиље и злостављање је злоупотреба информационих технологија која може да има за последицу повреду друге личности и угрожавање достојанства и остварује се слањем порука електронском поштом, СМС-ом, ММС-ом, путем веб-сајта (*web site*), четовањем, укључивањем у форуме, социјалне мреже и сл. (<https://cuvamte.gov.rs/шта-је-насиље/дигиталнонасиље/>).

О истраживању

Циљ истраживања је било испитивање родитеља и ученика основних школа са територије АП Војводине у вези са њиховим искуствима са насиљем на интернету и њиховим ставовима о тој врсти насиља, као и о могућностима заштите од насиља на интернету.

Резултати обављеног истраживања показују да око две трећине анкетираних ученика (76,7%) и значајно већи проценат родитеља (86,6%) исказују несигурност у процени у вези са доживљавањем насиља на интернету.

Када су у питању поједини облици насиља на интернету, искуства ученика показују да се најчешће јављају у петом разреду, док се према искуству родитеља најчешће дешавају њиховој деци/детету у седмом разреду.

У складу са овим резултатима определили смо се да осмислимо едукативни материјал који одговара узрасту и интересовањима ученика, а да може развити свест о томе шта је насиље на интернету и како да га разликујемо од забаве и шале.

Према платформи “Чувам те” најраспрострањенији облици насиља на интернету су претње, узнемиравање, уцењивање, злоупотребавање туђих личних података и/или фотографија, сајбербулинг, прављење и коришћење лажних профила, сексуално

злостављање путем интернета, дечја порнографија, говор мржње, различите преваре путем интернета, итд.

Дигитално насиље може да се испољава на различите начине:

- постављање узнемирујућих, увредљивих или претећих порука, слика или видео-снимака на туђе профиле, СМС-ом, инстант порукама, имејлом, постављање на чету;
- снимање и дистрибуција слика, порука и материјала сексуалног садржаја;
- узнемиравање телефонским позивима;
- лажно представљање, коришћење туђег идентитета;
- недозвољено саопштавање туђих приватних информација, лажних оптужби или гласина о другој особи на профилима друштвених мрежа, блоговима итд;
- промена или крађа лозинки;
- слање вируса;
- исмевање у онлајн причаоницама и на интернет форумима, непримерено коментарисање туђих слика, порука на профилима, блоговима;
- игнорисање, искључивање, подстицање мржње.

Дигитално насиље је најраспрострањеније међу млађим генерацијама, али дешава се и да одрасле особе врше насиље над децом – малтретирају их или прогањају уз помоћ интернета. Одрасле особе (сексуални предатори или насилници) могу лажно да се представљају на интернету и тако уђу у комуникацију са децом и младима, а све у циљу да их сексуално злоупотребе. У том случају говоримо о сексуалном насиљу или сексуалној злоупотреби путем интернета - *īруминī* и *сексѿинī* - слање и шеровање садржаја са експлицитним сексуалним садржајем на друштвеним мрежама или интернету.

Овом приликом желимо да се подсетимо основних задатака школе: материјални, функционални и васпитни задатак.

- Материјални задатак се односи на усвајање знања, овладавање потребним вештинама и навикама ради успешне примене знања у пракси,
- функционални задатак се односи на развитак темељних психофизичких способности на којима се заснива даљи напредак појединца,

- воспитни задатак се односи на изграђивање и обликовање човека као људског бића, његовог погледа на живот и свет, чулног и вољног живота, свих позитивних особина личности и карактера.

Издвајамо улогу и значај воспитне функције школе, јер управо ова функција чини основу социјализације појединца у друштвеној заједници. Она омогућава обликовање појединца и усвајање система вредности одређеног друштвеног уређења а на основу којег даље појединац несметано функционише.

Превентивни воспитно-образовни програм „Кораци ка доброј примени електронских уређаја и ненасилној комуникацији у онлајн окружењу“ има за циљ успостављање превентивних активности школе.

Активности програма

- Информисање запослених у школама Војводине о резултатима истраживања на интернету - дигитално насиље.
- Успостављање скупа активности директора школа у раду са родитељима, наставницима и ученицима које ће се редовно одвијати током школске године.
- Успостављање скупа активности педагошко-психолошких служби у раду са родитељима, наставницима и ученицима које ће се редовно одвијати током школске године.
- Успостављање скупа активности одељењских старешина и наставника у раду са родитељима и ученицима које ће се редовно одвијати током школске године.
- Успостављање скупа ученичких активности превенције дигиталног насиља које ће се редовно одвијати током школске године.

Исходи програма за ученике и родитеље

- Сазнаће шта је то вршњачко насиље;
- Сазнаће које су врсте вршњачког насиља;
- Разумеће улоге унутар вршњачког система у којем се дешава насиље;
- Научиће стратегије за превенцију вршњачког насиља;
- Сазнаће о корисним аспектима примене дигиталних уређаја;
- Сазнаће шта је то насиље на интернету и који су његови облици;
- Сазнаће шта деца могу да ураде ако доживе вршњачко насиље;

- Сазнаће на који начин деца могу да избегну вршњачко насиље;
- Сазнаће на који начин треба да се понашају ако се десило насиље или се управо дешава;
- Сазнаће како укључити одрасле;
- Сазнаће како можемо бити пријатељ особи која трпи вршњачко насиље;
- Сазнаће како треба помоћи и одговорити на насиље на интернету као родитељ;
- Сазнаће како треба деловати против насиља на интернету;
- Разликоваће вршњачко насиље и конфликт;
- Родитељи ће сазнати како да препознају осећања свог детета, односно ученици ће сазнати како да препознају своја осећања;
- Родитељи ће сазнати како да помогну детету када има вршњачки конфликт;
- Родитељи ће сазнати како да комуницирају о томе шта је детету потребно у тешким ситуацијама;
- Родитељи ће сазнати како одржати отворену комуникацију са дететом;
- Родитељи ће сазнати како треба да се регулишу емоције код деце;
- Родитељи ће се упознати са својом улогом у емоционалној регулацији код деце;
- Родитељи ће научити како да смире дете;
- Родитељи ће научити стратегије регулације емоција које могу заједно вежбати са децом;
- Сазнаће које су разлике између деце која врше насиље на интернету и деце која трпе насиље на интернету;
- Разумеће зашто се деца не поверавају у вези са насиљем на интернету;
- Сазнаће како треба деловати против насиља на интернету;
- Сазнаће где могу да пријаве и коме да се обрате кад дође до насиља;
- Родитељи ће сазнати како најбоље да заступају своје дете;
- Упознаће кораке за умрежавање и сарадњу родитеља и школе;

Прва радионица: Друштвене мреже – могућности и ризици

Циљеви радионице:

Разумевање појма друштвене мреже.

Упознавање с добрим странама и ризицима коришћења друштвених мрежа.

Разумевање правила безбедног коришћења друштвених мрежа.

Материјал за рад: велики папири, папири А4 формата

Трајање: 45 минута (један школски час)

Реализатори: Одељењски старешина

Активност 1:

Заједничко дефинисање појма друштвених мрежа (10 минута)

Водитељ/ка пита учеснике/це шта су друштвене мреже. Све одговоре записује на великом папиру.

Асоцијације учесника/ца о друштвеним мрежама користе се како би се дефинисало шта су друштвене мреже, уз ослањање на раније припремљену дефиницију (дефиницију прилагодити групи ученика са којом се радионица реализује).

Дефиниција се може написати на једном слајду у презентацији или великом папиру и приказати учесницима/ама, али тек након изношења асоцијација о друштвеним мрежама.

Предлог дефиниције друштвених мрежа: сервис, платформа или веб-сајт на интернету који омогућава корисницима/ама да се умрежавају са особама које деле иста или слична интересовања, активности, порекло или везе у стварном животу.

Активност 2:

Упознавање са најпопуларнијим друштвеним мрежама (10 минута)

Водитељ/ка пита учеснике/це за које су све друштвене мреже чули, а које користе. Учесници/це набрајају те мреже, водитељ/ка записује називе друштвених мрежа.

Учесници/це могу и да помене неке занимљивости у вези са појединим друштвеним мрежама.

Активност 3:

Дефинисање предности и ризика коришћења друштвених мрежа (15 минута)

Водитељ/ка најпре подели учеснике/це радионице у групе (4–6 особа), а затим свакој групи даје задатак да унутар малих група критички разматрају карактеристике за сваку од друштвених мрежа, издвајају и записују предности које из ње произилазе, као и потенцијалне ризике. Када заврше рад на нивоу малих група, представници/це група излажу оно што је написано за сваку карактеристику, а водитељ/ка то записује на великом папиру. Једна група износи предности, остале групе додају оно што није речено.

Развија се дискусија у пленуму. Уколико учесници/це нису све навели/ле, водитељ/ка допуњује њихова излагања.

На крају ове активности, сумирају се кључне предности и потенцијални ризици за сваку од наведених карактеристика друштвених мрежа.

Активност 4 :

Разговор о начинима коришћења друштвених мрежа (10 минута)

Водитељ/ка пита учеснике/це које друштвене мреже најчешће користе и шта обично раде на друштвеним мрежама.

Подстиче укључивање што већег броја учесника/ца.

Додатак за водитеља/ку радионице:

Листа друштвених мрежа: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_social_networking_websites

Ризици коришћења друштвених мрежа: <http://kliknibezbedno.rs/sr/rizici-koriscenja-drustvenih-mreza.1.229.html>

Друга радионица: Мере заштите на друштвеним мрежама

Циљеви радионице:

Разумевање мера предострожности на друштвеним мрежама.

Упознавање са начинима примене мера техничке заштите на друштвеним мрежама.

Материјал за рад: презентација о облицима дигиталног и сексуалног насиља, рачунари (или мобилни телефони) са приступом интернету, мали папирићи - стикери

Трајање: 45 минута (један школски час)

Реализатори: Одељењски старешина и наставник/ца информатике (може је реализовати и самостално)

Активност 1:

Разговор о начинима коришћења друштвених мрежа (10 минута)

Водитељ/ка пита учеснике/це које друштвене мреже најчешће користе и шта обично раде на друштвеним мрежама. Подстиче укључивање што већег броја учесника/ца.

Активност 2:

Групни рад на мерама предострожности (20 минута)

Водитељ/ка најпре подели учеснике/це радионице у групе (4–6 особа), а затим свакој групи даје задатак да сваки члан групе на папирићима запише негативна искуства која су они/е или њихови/е пријатељи/це, познаници/е доживели/е на социјалним мрежама. Правило је: један папирић – један утисак. Сви папирићи се сакупљају и стављају у једну кутију.

У другом кораку, групе се баве мерама предострожности: наводе их за свако негативно искуство (написано на папирићу).

Разговарају о томе на нивоу целе групе.

Активност 4:

Мере техничке заштите (15 минута)

У овом кораку акценат је на мерама техничке заштите – у оквиру ове активности учесници/це ће научити да могу да блокирају нежељене контакте, да ограниче приступ свом профилу, да пријаве неприкладан садржај, да реагују у ситуацијама узнемиравања путем ове мреже, као и како да примене друге поступке специфичне за друштвене мреже којима се баве.

Уз све важније кораке водитељ/ка може приказати адекватне фотографије у оквиру презентације, које ће учесницима/ама олакшати и убрзати рад. Ако се радионица реализује са ученицама/има, онда се и они/е могу укључити, неке активности могу да реализују уместо водитеља/ке, могу се користити и мобилни телефони уместо рачунара. Водитељ/ка наглашава да је неопходно користити све доступне техничке мере заштите како би коришћење друштвених мрежа било безбедно.

Додатак за водитеља/ку радионице:

Примери ризика и мера заштите односно предострожности:

Ризици

- Лака доступност профила, тј. „отворени” профили чији садржај могу видети сви, без обзира на то да ли су онлајн пријатељи/це с власником/цом профила.
- „Гомилање” пријатеља/ица, како оних које познајемо, тако и оних које не познајемо.
- Претерано „шеровање” информација које могу довести у опасност власника/цу профила (праћење, уцењивање итд.).
- Непримерени коментари, видео-снимци, фотографије које друге особе остављају на нашим профилима или нам шаљу преко порука на друштвеним мрежама.
- Крађа идентитета остављањем поверљивих информација о личности на интернету/друштвеним мрежама.
 - Злоупотреба информација/фотографија у циљу уцене, узнемиравања, ниподаштавања, застрашивања у виртуелном свету, од стране појединца/ке или групе.
 - Педофилија/лажно представљање

Техничке мере заштите

- Квалитетна шифра значајно утиче на безбедност на интернету; избегавајте једноставне шифре (нпр. комбинација имена и презимена или датума рођења и сл.).
- Користите сигурносно питање за случај да заборавите своју шифру. Једном креирано сигурносно питање не може се више мењати.
- Приликом пријављивања на друштвену мрежу, подесите ваш имејл тако да буде видљив само вама, јер је довољно да неко види ваш имејл да би могао да се улогује на ваш профил без вашег знања (уколико означи опцију да је заборавио лозинку коју накнадно сам креира).
- Блокирајте особе које вас узнемиравају или вам шаљу нежељен садржај (нпр. на Фејсбуку су то следеће опције: Manage blocking/Block users/Block messages). Исту опцију имате и за сајтове, апликације, позиве за догађаје итд.
- Како бисте ограничили/е ко може да поставља слике, линкове, филмове и сл. на ваш профил користите опцију Timeline and Tagging settings, укључите опцију Review posts friends tag you in before they appear on your timeline.
- Како бисте одредили/е ко све може да види ваш профил и све што стављате на мрежу, користите опцију Timeline and Tagging settings и одаберите опцију тако да само пријатељи/це могу то да виде.
- Како бисте имали/е контролу над тим да ли је нека особа, без вашег знања улазила на ваш профил, идите на Security settings и укључите опцију Get notifications.
- Проверите да ли сте на неком од уређаја остали/е улоговани/е користећи опцију Security settings/ Where you are logged in?

Мере предострожности

- Наша безбедност на интернету зависи и од наших пријатеља/ица, стога је значајно да их бирамо пажљиво. Као што у реалном свету не бисмо са било ким били/е пријатељи/це, тако ни у онлајн свету нема потребе да свима дозволимо приступ нашим профилима/ информацијама.
- Пажљиво бирајте материјал који постављате на свој профил, јер једном објављен садржај тешко се уклања са интернета, а и уколико се уклони са интернета може остати у поседу других.
 - Не откривајте своју лозинку, чак ни својим најбољим пријатељима/цама или партнерима/кама.
 - Не откривајте информације о себи (адресу, број телефона...) непознатим особама.
- Никада не можемо бити сигурни/е ко је с друге стране мреже и с ким разговарамо. Зато не прихватајте позиве за сусрет са особама које сте упознали/е преко интернета. Неки људи то умеју и да злоупотребе.

Трећа радионица: Врсте насиља на интернету

Циљеви радионице:

Проширивање знања ученика о врстама насиља.

Разумевање карактеристика дигиталног насиља (укључујући и сексуално).

Упућивање ученика у коришћење интернета у сврху дискусије на тему *Насиље*.

Материјал за рад: презентација о облицима дигиталног и сексуалног насиља, филм

Трајање: 45 минута (један школски час)

Реализатори: Одељењски/ска старешина и наставник/ца информатике (може је реализовати и самостално)

Активност 1:

Гледање филма „Порука“ (10 минућа)

Активност 2:

Анализа филма „Порука“ (10 минућа)

Активност 3:

Излагање водитеља/ке о облицима дигиталног насиља (20 минућа)

Настављајући оно што је рађено у оквиру претходне радионице у вези са ризицима на интернету, водитељ/ка кратко излаже о облицима дигиталног и сексуалног насиља (пожељно је да унапред припреми презентацију), при чему може да наведе и неке најзначајније резултате истраживања.

По дефиницији насиље је коришћење силе или моћи, претеће или стварне, против самог себе, друге особе, групе или друге заједнице које резултира психичким или физичким болом, повредом, смрти, слабијим развојем или сиромаштвом. Кључна питања тог процеса су како настаје насиље, шта га подстиче, у којим све формама се појављује, како се може предупредити, како реаговати када се деси.

Савети за вођење разговора са ученицима/цама:

- Насиље је када неко угрожава твоје здравље и твој развој, када неко ради нешто што ти не прија и што ти наноси бол.
- Насиље је када те неко туче и малтретира, када те неко назива погрдним именима, када неко повређује твоја осећања.
- Насиље је и када они који треба да брину о теби то не раде у мери којој је то потребно, не воде те код лекара, не дају ти да идеш нигде па се осећаш усамљено, игноришу твоју потребу за разговором, када траже од тебе да чувате неку тајну, а ви се због тога осећате тужно, уплашено, забринуту.
- Насиље је и када те неко оговара, лаже о теби, вређа, уцењује.
- Насиље се може догодити сваком детету.
- До насиља може доћи у школи, у породици, на улици и на сваком другом месту.

У раду са ученицима треба инсистирати на главној поруци *Школе без насиља*:

Толеранција на насиље је = 0. То значи да насиље не треба да постоји.

За насиље нема оправдања – увек је неприхватљиво.

Насиље нарушава твоје здравље.

Насиље те чини тужним, повређеним, уплашеним.

Када ти се насиље дешава, ти се осећаш кривим/ом.

И не само то. На тај начин можеш помислити да је то један од начина да решаваш проблеме. Тако постоји могућност да и ти једног дана некога повредиш онако како се то сада теби не допада. Треба да запамтиш да не чиниш другима оно што повређује и тебе!

Насиље је грозно, најгоре је када се о томе ћути!

Ако трпиш насиље, имаш право да се заштитиш.

Имаш право да се заштитиш и када вршиш насиље, и ако си увидео да то није начин да решаваш своје проблеме и односе са другима.

Сексуално насиље

Сексуално насиље је сваки вид задовољавања сексуалних потреба и нагона применом физичке, психичке и друге силе или надмоћи. Иако се мисли да се то увек неком другом дешава, истраживања показују да у узрасту од 10. до 18. године, у сваком школском одељењу у Србији постоји четири ученика који су преживела одређени вид сексуалног насиља и још четворо који познају некога коме се то догодило.

Сексуално насиље се препознаје у следећем понашању: вербални контакт са сексуалним садржајем, гестовни контакт са сексуалним садржајем и физички контакт са сексуалним садржајем.

Насилник шаље сексуалне поруке, у комуникацији користи ласцивне речи, приче и понуде, наглашено показује сексуалне симболе, додирује жртву против њене воље, покушава или оствари сексуални однос и као најтежи облик силује жртву.

Дигитално насиље

Дигитално (интернет) насиље је коришћење дигиталних технологија да би се неко повредио.

У школском узрасту то је најчешће вршњачко насиље на интернету – cyberbullying, које може да укључује увредљиве или претеће поруке, неприкладно, увредљиво коментарисање нечијих фотографија или видео-снимака, „хејтовање“ (позив на игнорисање некога, „хејтерске“ групе или странице, „сви ми који мрзимо Перу Перића“...).

Дигитално насиље повређује и то је карактеристика која му је заједничка са насиљем у реалном животу, али постоје и карактеристике по којима се ове две врсте насиља међусобно разликују.

Дигитално насиље обично има већу публику, над њим често контролу изгуби и сам насилник, инвазивно је (улази у сфере живота жртве које би јој иначе биле „сигурно место“), даје привид анонимности што, уз немогућност да директно видимо реакцију друге стране, често води већој бруталности. Из наведеног видимо да нема разлога да дигитално насиље сматрамо мањим злом од насиља у реалном животу.

ОПИС ИСКУСТВА

- Неко је писао и објављивао тајне или неистине о мени.
- Неко је стављао моје слике или филмове и пропратио их непријатним коментарима
- Неко се представљао као ја и говорио/писао у моје име.
- Неко је инсистирао на сусрету уживо, који нисам желео/ла.
- Примио/ла сам узнемиравајућу поруку путем мобилног.
- Примио/ла сам поруку порнографског и сексуалног садржаја, а да то нисам желео/ла.
- Снимао/ла сам вршњаке у тучама и другом насилном понашању.

Активност 4:

Сумирање (5 минута)

Водитељ/ка истиче да увек имамо на уму да је виртуелни свет подједнако ризичан као и реални свет, да виртуелни свет дуже памти трагове које остављамо.

Четврта радионица: Реаговање у случајевима дигиталног насиља

Циљеви радионице:

Разумевање мера предострожности на друштвеним мрежама.

Упознавање са начинима примене мера техничке заштите на друштвеним мрежама.

Материјал за рад: презентација, опис ситуације и питања (за сваку групу по један примерак)

Трајање: 45 минута (један школски час)

Реализатори: Одељењски старешина

Активност 1:

Упознавање са законским оквиром за процену нивоа насиља и реаговање (10 минута)

Водитељ/ка упознаје учеснике/це са карактеристикама свих облика (дигиталног и сексуалног) насиља, нивоима насиља и прописаним начинима реаговања.

Активност 2:

Одговарање на питања у оквиру малих група (20 минута)

Водитељ/ка подели учеснике/це у групе (4, 5 или 6 особа), у зависности од укупног броја присутних. За сваку групу потребно је припремити примерак описа ситуације.

Напомена за водитеља/ку: Уместо три тачке учесници/це нека додају текст који је по њима најпримеренији контексту.

Прилог: Опис ситуације

СИТУАЦИЈА

У 8. разреду једне основне школе, група ученика и ученица наљутила се на своју другарицу из одељења јер... Говорили су јој да је... Током вечери и ноћи „цимали” су је и стизали су СМС-ови у којима су се, осим осталих увредљивих порука, налазиле и псовке. Девојчицу је то повредило, али није хтела да реагује сматрајући да је најбоље да ћути и да ће се ситуација смирити. Сутрадан се на Фејсбуку појавила једна њена фотографија са летовања, и писало је „...”. Неколико њених блиских пријатељица из разреда реаговало је и написало позитивно „...”, али је већина то подржала и позивала друге да је „хејтују”. Ускоро је било много негативних коментара и то је трајало више од недељу дана. Девојчица се узнемирила, није могла да верује и прихвати да су се укључили други ученици и ученице из њеног одељења са којима је ишла у исти разред толико година и добро се слагала са свима, али надала се да ће се цела гужва сама завршити ако не реагује. Није ништа говорила ни родитељима ни било коме из школе. Родитељи су приметили да је плачљива, осетљива, бурно реагује, проводи време сама, али су мислили да је то због променљивог расположења у том узрасту. Једне вечери, иста група ученика је после наставе, око 22 часа, након одбојкашког тренинга приватног клуба, фотографисала своју другарицу из одељења мобилним телефоном док се пресвлачила, кроз прозор свлачионице који се налази на висини од 3 метра, из дворишта школе. Сliku су проследили другима. После више од месец дана слика је још прослеђивана ученицима/ама у школи и ван школе. Другарице су уочиле да је девојчица почела мање с њима да се дружи, да је често сама на одмору, њени одговори на часовима су били лошији него иначе, заборављала је да уради домаћи задатак, није излазила с њима. Неки/е ученици/е пријавили су директору школе да су се на друштвеним мрежама појавиле те фотографије

Када прочитају ситуацију, учесници/е у својим групама одговарају на постављена питања:

1. У којим све моментима је овај ланац насиља могао да се прекине? Шта мислите, због чега се то није догодило?
2. Шта би урадио/ла да си на месту девојнице којој се ово догађа? Због чега?
3. Шта би ти урадио/ла да си видео ове коментаре на Фејсу? Због чега?
4. Како би поступила да си ти у улози другарице која зна шта се дешава? Због чега?
5. На који начин је насиље могло да се заустави/прекине?
6. Наведите шта је и ко требало да учини.

Активност 3:

Размена мишљења и дискусија на нивоу целе групе (15 минута)

Када заврше рад у групама, одговори се представљају осталим учесницима/ама. Развија се дискусија у пленуму. Уколико се покрену нека нова питања, осим наведених, требало би у „великој групи” о њима такође разговарати. Уколико се појаве различита мишљења током разговора, треба дискутовати о њима.

ЛИТЕРАТУРА

1. Закон о основама система образовања и васпитања. Сл. гласник РС, бр. 129/2021.
2. Кузмановић, Д, Лајовић, Б, Грујић, С. и Меденица Г. Дигитално насиље – превенција и реаговање. Београд: Министарство просвете, науке и технолошког развоја и Педагошко друштво Србије, 2016.
3. Кузмановић, Д, Златаровић, В., Анђелковић, Н, Жунић-Цицвари, Ј. Деца у дигиталном добу - Водич за безбедно и конструктивно коришћење дигиталне технологије и интернета: Графос, Ужице, 2019.
4. Попадић, Д. и Кузмановић, Д. Коришћење дигиталне технологије, ризици и заступљеност дигиталног насиља међу ученицима у Србији. Београд: Институт за психологију Филозофског факултета Универзитета у Београду, 2013.
5. Национална платформа за превенцијум насиља „Чувам те“
6. Посебни протокол за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама. Београд: Министарство просвете Републике Србије, 2007.

https://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2015/08/Posebni_protokol_-_obrazovanje1.pdf

<https://www.unicef.org/serbia/media/5771/file/Digitalno%20nasilje.pdf>

https://www.unicef.org/serbia/media/10366/file/Deca_u_digitalnom_dobu.pdf

<https://www.unicef.org/serbia/media/5771/file/Digitalno%20nasilje.pdf>

<https://cuvamte.gov.rs/>

https://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2015/08/Posebni_protokol_-_obrazovanje1.pdf